

ΒΟΡΕΙΝΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

Τοὺς βρῆκα μιὰ βραδυὰ ὅλους, ξαπλωμένους στὴ σειρά ἐπάνω στὰ παχειὰ καναπεδάκια τοῦ Γιαννάκη καὶ λιγωμένους ἀπὸ τὰ γέλια μ' ἓνα φίλον ἀπὸ τὴν παρέα, ποῦ τόλμησε νὰ πῆ πῶς ἄφησε τὸ δωμάτιό του γιατί εἶχε θεά καὶ ἔβλεπε ἀπὸ ψηλὰ ὅλη τὴν Ἀθήνα.

— Νοικοκύρης ἦταν, εἶπα ἅμα μοῦ ἐξήγησαν τὸ πράγμα. Μπορεῖ ἢ θεά νὰ τον ἐνοχλῆ, νὰ τον πειράζῃ στὰ νεύρα, ποῦ ξεύρετε σεῖς. Νομίζετε ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὰ ἴδια γούστα :

— Πέ τοὺς τα ! πέ τοὺς τα !

— Σὲ κοροϊδεύει, καίμενε Χρῆστο !

— Δέν τον κοροϊδεύω διόλου, μὲ συγχωρεῖτε.

Ἐμένα μοῦ ἀρέσει ἡ θεά καὶ θὰ ἐπροτιμούσα πολὺ ἓνα δωμάτιο ποῦ νὰ βλέπω ἀπὸ ψηλὰ ὅλη τὴν Ἀθήνα· ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐννοῶ καὶ ἓναν ἄνθρωπο, μάλιστα καλλιτέχνην, ἀναγκασμένο νὰ μένῃ ὅλη τὴν ἡμέρα 'ς τὸ δωμάτιό του, ποῦ τὸ ὕψος αὐτὸ καὶ ἡ ἔκτασις νὰ τον ἐνοχλοῦν.

— Αὐτὸ ἀκριβῶς τοὺς ἔλεγα κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ Χρῆστος. Σὲ τέτοιο δωμάτιο ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ συγκεντρωθῶ καὶ νὰ ἐργασθῶ. Μπορεῖ ἴσως μιὰ ὠραία θεά νὰ μ' ἐμπνεύσῃ, ἂν τὴν ἰδῶ γιὰ λίγη ὥρα, ἀλλὰ μπροστὰ της δὲν εἶμαι ἰκανὸς νὰ σύρω οὔτε μιὰ γραμμὴ. Ἐπειτα συλλογίσθηκα ὅτι ἂν τὴν ἔχω πάντα μπροστὰ στὰ μάτια μου, θὰ τὴν συνειθίσω σὲ λίγο καὶ τότε θὰ χάσῃ κάθε γόητρο γιὰ μένα. Αἶ, καὶ δὲν θὰ ἦταν μικρὸ πράγμα νὰ συχαθῶ ὅ,τι ἔβλεπα ἀπὸ τὸ δωμάτιό μου ἐκεῖνο, τὸ εὐλογημένο ! Τί θὰ μου ἔμενε πειὰ ἀφοῦ ἔβλεπα ὅλη τὴν Ἀθήνα; Ὅλα τὰ βουνὰ καὶ τὰ βουνάλακια γύρω-γύρω· ὁλόκληρο σχεδὸν τὸ δακτυλίδι τοῦ ὀρίζοντος· τὴ βαθεῖα γραμμὴ τοῦ ἐλαιῶνος, ποῦ ποτὲ δὲ λείπει ἀπὸ περιγραφή· τὴν πλημμύρα ἐκεῖνη τῶν σπιτιῶν ἀπὸ δῶ τὸ Λυκαβητό, ἐκεῖ κάτω τὴν Ἀκρόπολι καὶ πέρα-πέρα σὰν ὄνειρο τὴ θάλασσα . . . Ἄ, ὄχι, ὄχι, σὰς βεβαίῳ ὅτι δὲν εἶνε πολὺ φρόνιμο νὰ τὰ βλέπῃ αὐτὰ ἓνας καλλιτέχνης κάθε ὥρα !

Ὁ ὑπρέτης, ποῦ ἐπλησίασε νὰ πάρῃ τὸ δίσκο, ἐπερίμενε πρῶτα νὰ τελειώσῃ τὴν ὀμιλία του ὁ Χρῆστος. Τὸν ἄκουσε μὲ μεγάλη προσοχή, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἐκατάλαβε καὶ πολλὰ πράγματα. Τοῦ εἶπα νὰ μοῦ φέρῃ ἓνα μπεζέ, — ποῦ ὅταν εἶνε τῆς ὥρας τὸν ἔχω γιὰ τὸ καλλίτερο ξεστόμι, — ἀλλὰ ἐγὼ τοῦ μιλοῦσα καὶ 'κεῖνος τὸ Χρῆστο ἔβλεπε καὶ σὰν ἐξεκίνησε φορτωμένος μὲ τὸ δίσκο, τοῦ ἐρριψε ἀκόμα δυὸ τρεῖς ματιές.

— Βλέπει παράξενα ποῦ εἶνε τὰ λόγια σου : τοῦ εἶπε τότε κάποιος. Τὸ γκαρσόν σὲ βλέπει· σὰν περιέργο τέρας.

— Μπᾶ ! καὶ γιατί θὰ καταλαβαίνῃ περισσότερο' ἀπὸ σὰς τὸ γκαρσόν ; εἶπεν ὁ Χρῆστος.

— Οὐρ, ἀηδίες, καίμενε ! εἶπεν ὁ ἄλλος, πειρα-

γμένος ἀπὸ τὸ λόγο. Λὲς πάντα ἀνοησίες καὶ σὰν γελάσουμε, μὰς βγάζεις ἔξω πῶς δὲν ἐννοοῦμε τὴ φιλοσοφία σου.

— Ὅχι ἀπολύτως· περισσότερο ἀπὸ τὸ γκαρσόν.

— Ναὶ μάλιστα ! ἐπετάχτηκε τότε μὲ περισσότερο θυμὸ ἓνας ἄλλος, ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους ποῦ ὅλα τὰ ζητήματα γι' αὐτοὺς εἶνε σὰν : δυὸ καὶ δυὸ κάνουν τέσσαρα. Ἐγὼ δὲν ἤξερω κολοκίθια ! Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν νὰ βλέπουν θεά καὶ οἱ ποιηταὶ πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅλους τοὺς ἄνθρώπους. Αὐτὸ εἶνε τὸ γενικὸ καὶ δὲν πιστεύω νάχη κανεὶς ἐναντία γνώμη. Νὰ μας λὲς λοιπὸν ἐσὺ ὅτι ἄφησες τὸ δωμάτιό σου γιατί εἶχε θεά, εἶνε σὰν νὰ μας λὲς ὅτι ἄφησες τὴ θεά σου γιατί εἶχε μεγάλο μισθὸ ἢ ἔδιωξες τὴν ὑπηρετείαν σου γιατί ἔδούλευε καλὰ. Ἐλα, στὸ Θεό σου !

— Καὶ τί με μέλει μένα ἂν γιὰ νὰ βρῆς ἓνα πράγμα λογικὸ, πρέπει νὰ το βρῆς πρῶτα συνειθισμένο, ἀποκριθῆκε ὁ Χρῆστος, ἀρετὰ ἐξερεθισμένος καὶ μὲ δυνατὴ φωνή. Ἐγὼ τώρα θὰ σου φτιαξῶ τὸ κεφάλι : Ἐῆρω ὅτι τὸ δωμάτιο μ' ἐνοχλοῦσε καὶ τὸ ἄφησα. Ἐνας σωστός ἄνθρωπος τί παράξενο βρίσκει σ' αὐτό : Καὶ ἂν με ρωτήσης γιατί, θὰ σου πῶ : Ἦταν ἀψηλὰ, πολὺ ἀψηλὰ καὶ εἶχε μικροῦστικα παράθυρα γύρω-γύρω. Χαμηλὸ τὸ ταβάνι... Καθισμένος στὴ μέσῃ, μπροστὰ στὸ τραπέζι μου, ὅποτε σήκωνα τὰ μάτια ἔβλεπα βουνὰ καὶ οὐρανὸ. Ἐνόμιζα πῶς ταξιδεύω σὲ βαγόνι σιδηροδρόμου. Ὅλη ἐκείνη τὴν ἀνησυχία καὶ τὴ ζάλη ποῦ αἰσθάνομαι στὸ ταξεῖδι, τὴν αἰσθανόμουν μέσα στὸ δωμάτιό μου. Ποῦ νὰ γράψω, ποῦ νὰ μελετήσω, ποῦ νὰ σκεφθῶ. Τὸ ἐμετροῦσα μὲ μεγάλα βήματα ὅλη τὴν ἡμέρα, — καὶ ἦταν ἀπέραντο τὸ ἀναθεματισμένο— ἡ ἔσπεκόμενον σὲ κανένα παράθυρο καὶ ἔχασκα μπροστὰ στὴ θεά. Πλῆξι, μελαγχολία, ὅση θέλετε. Φωνὴ ἀνθρώπου δὲν ἄκουγα, ὅχι πλέον ἐρημίτης, ἀλλὰ φυλακισμένος... Νὰ χαθῆ καὶ ἡ θεά καὶ τὸ καλὸ της. Τὴ μουντζώνω καὶ φεύγω...

— Ποῦ πήγες ἀλήθεια τώρα; ρώτησα τὸ Χρῆστο.

— Ἄ, σ' ἓνα πολὺ-πολὺ καλὸ δωμάτιο. Εἶμαι, ξέρεις, εὐχαριστημένος, ἐνθουσιασμένος, σὲ βεβαίῳ ! Ἄκουσε τί διαφορά. Εἶνε ἰσόγειο, μεσημερινό, σὲ μεγάλο κεντρικὸ δρόμο, μ' ἓνα πελώριο παράθυρο, ὅλο φῶς. Ἐχω τὴ θεά ποῦ μὰρέσει, ὅ,τι ὥρα προβάλω. Μιὰ σειρά ἀπὸ σπίτια μεγάλα ἔμμορφα, μιὰ σειρά ἀπὸ δένδρα ὠραία, φουντωτά, καταπράσινα. Ἄσπρα πλατεῖα πεζοδρόμια καταβρέχουν μὲ τὰ κάρρα δυὸ φορές τὴν ἡμέρα τὸ δρόμο. Κίνησι μεγάλη, ἀμάξια, κάρρα, ζῶα, γυρολόγοι, διαβάτες πλῆθος. Καὶ εἶνε μιὰ ἀπὸ τὰς ἀπολαύσεις μου νὰ βλέπω ἀπὸ τὸ παράθυρο τοὺς διαβάτες. Ἡ πολυκοσμία μ' εὐφραίνει· ὁ θόρυβος τοῦ δρόμου μὲ γαργαλιζει καὶ δὲν ἤξεύρεις τί καλὰ ποῦ ἐργάζομαι ἔτσι. Γι' ἀνάπαυσι δὲ θέλω ἄλλο καλλίτερο, παρὰ νὰ βγῶ μιὰ στιγμή στὸ παράθυρο. Σὲ κάθε ὥρα θὰ ἰδῶ πολλοὺς καὶ πολλὰ, μὲ κάποιον θὰ μιλήσω, κάτι θὰ μου κινήσῃ τὴν προσοχή, κάτι θὰ με διασκεδάσῃ. Ἀκούω ὅλες τὰς ὀμιλίαις τοῦ δρόμου, πέρνω μὲ τὸ χέρι μου τὰς ἐφημερίδας καὶ ὅ,τι ἄλλο φωνίσω—καὶ φωνίζει κανεὶς ἓνα σωρὸ

πράγματα ἄμα ἔχη τέτοιαν εὐκολία, — μπορῶ μάλιστα μὲ λίγον κόπο νὰ σφίξω καὶ τὸ χέρι τοῦ φίλου μου ποῦ περνᾷ. Κέντρον, φίλε μου, κέντρον. Μὲ δέκα βήματα βρίσκομαι στὴν Πλατεία τῆς Ὁμονοίας, ποῦ τὴ βλέπω ἀριστερὰ εἰς τὸ βάθος, σὰν ἓναν κῆπο μεγάλο, ὅπου τελειώνει ἡ δενδροστοιχία τοῦ δρόμου μας. Ἄν θέλω τώρα καὶ ποιήσι—γιατὶ αὐτὰ ὅλα μπορεῖ νὰ φανοῦν περὶ πράγματα...

Αὐτὴ τὴ στιγμή ἦλθε πάλι ὁ ὑπηρετὴς μὲ τὸ μπεζέ μέσα σ' ἓνα δισκάκι, μ' ἓνα ποτῆρι ἄδειο καὶ μὲ μιὰ μπουτίλια μεγαλόστομη, γεμάτη νερό, ποῦ μπορούσες καὶ νὰ γελάσης ἂν ἐπρόσεχες πολὺ εἰς τὸ σχῆμά της. Ἐξεφορτώσε ἐπάνω στὸ μάρμαρο τοῦ τραπέζιου, ἀλλὰ δὲν ἔφυγεν ἀμέσως, ὥστε ἄκουσε πάλι ἀπὸ δῶ καὶ κάτω τὴν ὀμιλία τοῦ Χρήστου :

— ... δὲν ἔχω παρὰ νὰ σκύψω λιγάκι καὶ νὰ κυττάξω δεξιᾶ. Ἐνα δένδρο ἀψηλὸ καὶ φουντωτό, λίγα βήματα ἀπὸ τὸ παράθυρό μου, στὴ θέσι ποῦ εἶνε μοῦ σκεπάζει ὅλο τὸ πλάτος τοῦ δρόμου. Καὶ ἀναμεισ' ἀπὸ τοὺς λεπτοὺς λιγερούς του κλώνους, ποῦ σχηματίζουν σὰν ἓνα ριπίδιο, καὶ ἀπὸ τὸ ζωηρό του φύλλωμα τὸ τρεμουλιαστό, βλέπω πέρα 'ς τὸ βάθος, μέρος ἀνοικτό, ἓνα πανόραμα ἀπὸ σπιτία σὰ μέσα σὲ ὀμίχλη φωτεινὴ, ἓνα βουνὸ διάφανο σὰ σύνεφο καὶ ἀπ' ἐκεῖ κ' ἐπάνω τὸ δυτικὸ οὐρανὸ καταγάλανο. Αὐτὰ ὅταν ὁ ἥλιος εἶνε ἀπὸ δῶ καὶ τὰ φωτίζει ἀπ' ἀντίκρου ἢ ἀπὸ ψηλά. Ἄλλ' ὅταν περάσῃ τὸ δένδρο καὶ κλίνη νὰ δύσῃ, ἔχω ἔν' ἀπὸ τὰ ωραιότερα θεάματα, ποῦ μπορεῖ κανεὶς ν' ἀπαιτήσῃ ἀπὸ παράθυρο δρόμου κεντρικοῦ. Τὸ πανόραμα τῶν σπιτιῶν σβύνεται ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς, τὸ βουνὸ χάνει κάθε διαφάνεια καὶ χρωματίζεται μὲ τὸ ἀόριστο ἐκεῖνο χρῶμα τῶν βουνῶν, σὰ βυσινὴ βαθὺ καὶ στακτερό, ποῦ ἐτοιμάζονται νὰ σκεπάσουν τὸν ἥλιο. Στὸν οὐρανὸ, ὅλο χρυσάφι καὶ πορφύρα, γλυκολάμπει ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, στιλπνός, χωρὶς ἀκτίνες, ἀνάμεισ' ἀπὸ τοὺς κλώνους τοῦ δένδρου μου. Ὁ δρόμος, τὰ σπιτία, ἔχουν τώρα ἓνα χρῶμ' ἀδύνατο ροδῖνο σὰν σὲ ὄνειρο καὶ τὸ καλοκαίρι αὐτὴ εἶνε ἡ ὥρα ποῦ βγαίνουν γιὰ τὸν περίπατο ἢ κυρίες, τὰ κορίτσια, οἱ νέοι. Γεμίζει ὁ δρόμος ἀπὸ μακρυὲς σκιὲς κινούμενες, ποῦ δὲν ξέρεις ποῦ νὰ πρωτοκυττάξῃς. Ἄλλὰ ἐγὼ στέκω καὶ κυττάζω κατὰ τὴ δύσι, ὡς ποῦ τὸ κομματί ἐκεῖνο τοῦ οὐρανοῦ, ποῦ ἀρχίζει νὰ ξεχωρίζῃ τὰ χρώματά του σὲ ζῶνες ἀπὸ τὸ χρυσαφὶ ὡς τὸ γαλάζιο, ἀπὸ πίσω πάντα ἀπὸ τὸ ριπίδιο τοῦ δένδρου, νὰ μείνῃ ὄρφανὸ ἀπὸ τὸ καλλίτερό του στόλισμα. Τί σιωπὴ τότε ἀγία καὶ τί γαλήνη χύνεται στὴν ψυχὴ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ μέρος! Γιατὶ νᾶνα; ἔτσι ἔμμορρη ἡ δύσι, — ἀκόμα καὶ σὲ δρόμο κεντρικὸ :

— Γιατί, αἰ; ρώτησε ἓνας ἀστεῖος τὸν ὑπηρετὴ, ποῦ ἐξακολουθοῦσε νὰ μένῃ ἐκεῖ καὶ νὰ κούη μὲ στόμα μισοανοικτό. Ὁ ὑπηρετὴς ἔκαμεν ἓνα κίνημα σὰ νὰ ζύπνησε, τοῦ ἔρριξε μιὰ ματιὰ γρήγορη, γέλασε μὲ βία καὶ ἔφυγε ντροπιασμένος, κατακόκκινος.

Ἐγέλασαν ὅλοι—ἦταν ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ ποφύγουν καὶ τὰ σχόλια εἰς τὴν ποιητικὴ περιγραφή τοῦ Χρήστου—εγέλασα κ' ἐγὼ καὶ ἔκοφα σὲ δυὸ τὸ μπεζέ μου. Ἐτυχε ὅμως νὰ εἶνε τῆς ἄλλης

ἡμέρας καὶ ἔτριψε λιγάκι. Ἐκαμα τότε ἓνα μορφασμὸ, μιὰ χειρονομία καὶ εἶπα :

— Οὐου!

— Ὁ μπεζές;

— Ὁχι, καλέ, τὸ δωμάτιο.

— Τί;

— Ἐγὼ θὰ ἔδεναι τὰ πράγματά μου καὶ θὰ φευγα τὴν ἴδια ὥρα.

— Γιατί; σ' ἐνοχλεῖ ὁ θόρυβος τοῦ δρόμου...

— Ὁχι δά.

— Ἄλλά;

— Εἶνε μεσημβρινό, καλέ.

— Ἐ, καί;

— Πολὺ φῶς! Ἐγὼ εἶνε ἀδύνατο νὰ καθίσω σὲ μεσημβρινὸ δωμάτιο.

Δὲν ἐπρόφρασα νὰ πῶ περισσότερα, νὰ ἐξηγηθῶ. Ἐγεῖν' ἓνας τέτοιος θόρυβος, ποῦ τάχασα. Γέλια, φωνές, παλαμάκια, ὅλη ἡ παρέα στὸ ποδάρι. Φαίνεται πῶς ἐθύμωσε πολὺ ἀπὸ τὴν ἐκπληξί του ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἔκρινεν ὅλα τὰ ζητήματα σὰ δυὸ καὶ δυὸ κτλ. καὶ ἐσηκώθη καὶ ἐφώναζε πρὸς τοὺς ἄλλους:

— Πᾶμε, πᾶμε νὰ φύγουμε, νὰ τοὺς ἀφήσουμε αὐτοὺς τοὺς τρελοὺς. Ποῖος τὸ ξέρει τί θάκούσουμε μαζύ τους ἀκόμα! Καὶ ἂν ἦταν ἔτσι νὰ περνοῦν τὰ ζητήματα, ὑπομονή. Μὰ μεῖς συζητοῦμε σοβαρὰ καὶ πιανόμαστε καὶ μας ἀκοῦνε καὶ χαλοῦμε τὸ αἱμά μας. Πᾶμε νὰ φύγουμε, καλέ!

Τόσῳ πειστικοὶ ἦταν οἱ λόγοι του, καὶ μάλιστα τὸ ὕφος του, ὥστε χωρὶς μεγάλες ἀντιλογίες, ἡ παρέα ἐζήτησε νὰ φύγῃ. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι πολλοὶ ἔρριξαν ἓνα βλέμμα καὶ πρὸς τὸ ρολογιὸ καὶ εἶδαν ὅτι ἡ ὥρα ἦταν ἀρκετὰ προχωρημένη. Ἄλλ' ὅπως-δήποτε ὁ λόγος μου ἦταν ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐξαφνικῆς ἐκεῖνης φυγῆς. Ἐμεῖνα μὲ τὸ μισὸ μπεζέ, ποῦ δὲν εἶχα φάγει ἀκόμα, στὸ χέρι καὶ τοὺς ἐκύτταζα σὰν ἀποσβόλωμένους, χωρὶς νὰ μούρχεται νὰ βγάλω λέξι...

— Ἄς τους, ἄς τους νὰ φύγουν! μοῦ εἶπεν ὁ Χρῆστος.

— Ὁχι, βρε ἀδελφέ! καθήστε, μὴν κάνετε τὸρ' ἀνοησίες! εἶπα ἐπὶ τέλους. Ἄλλ' ἐκεῖνοι βγήκαν χωρὶς νὰ μὲ ἀκούσουν. Ἐγὼ μόνον τοὺς ἄκουσα ποῦ ἔλεγον ὁ ἓνας εἰς τὸν ἄλλον:—Μεσημβρινὸ δωμάτιο, καλέ! Ἀκοῦς ἐκεῖ τί εἶπε; Δὲν μπορεῖ νὰ καθίσῃ σὲ μεσημβρινὸ δωμάτιο, ὁ ἀθεόφοβος! Μπᾶ νὰ πάρ' ἡ ὀργή! "Ω!!

— Ἄς τους, ἄς τους! ἐξακολουθοῦσε ὁ Χρῆστος. Φάγε τὸ μπεζέ σου καὶ ἄς τους. Μήπως τὰ βγάνει κανεὶς μὲ τέτοιους ἀνθρώπους; Καλλίτερα ποῦ μείναμε οἱ δυὸ μας.

Οἱ δυὸ μας πραγματικῶς. Κάτι κυρίες ἀπὸ δῶ καὶ κάτι νέοι ἀπὸ κεῖ, εἶχαν φύγει. Ἄδεια ὅλα τὰ παχειὰ καναπεδάκια τοῦ Γιαννάκη. Ἡ πόρτες ἦταν ἀνοικτὲς καὶ ἐραίνονταν εἰς τὸ ζωηρὸ φῶς τῶν φανῶν, κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα, μερικοὶ ἄνθρωποι ποῦ ἐκάθονταν ἀκόμα ἔξω, μὲ ὅλη τὴν δροσιὰ τοῦ πρώιμου φθινοπώρου. Οἱ δυὸ μας. Μακρὰ οἱ ὑπηρετὲς. Κανεὶς δὲν μᾶς ἄκουγε καὶ ἔτσι ἡ συνομιλία μας μπορούσε νὰ ἔχῃ καὶ χαρακτῆρα ἐξομολογήσεως.

Ἐτελείωσα τὸ μπεζέ μου καὶ ἀρχισα.

— Ἀλήθεια σοῦ ἔλεγα. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ

κατοικήσω σὲ μεσημβρινὸ δωμάτιο. Μιά φορά μόνο στὴ ζωὴ μου γελάστηκα καὶ ἔπιασα ἓνα, ἀλλὰ δὲν ἐκατόρθωσα νὰ μείνω οὔτε τρεῖς μῆνες.

— Πάλι καλὰ.

— Τί συμβαίνει τώρα μὲ μένα, οὔτε κ' ἐγὼ δὲν μπόρεσα νὰ καταλάβω καλὰ-καλὰ. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ μακρυνὴ συνήθεια μ' ἔκαμε τόσῳ παράξενο. Ἀπὸ μικρὸς κατοικῶ σὲ δωμάτιο βορεινὸ. Τὸ σπῆτι μας ἔχει ἓνα ἔμμορφο μικρὸ δωμάτιο στὸ ἐπάνω πάτωμα, μ' ἓνα παράθυρο μονάχα, μεγάλο, ἀπὸ κεῖνα ποῦ σ' ἀρέσουν, στὸ βορειᾶ· ἀλλ' ἀκριβῶς πρὸ βορειᾶ, ξέρεis, σὰ νὰ ἦταν κτισμένο μὲ τὴν πυξίδα. Τὴν νύκτα ὁ πολικὸς καταμεσῆς μπροστά μου, στὴν κορυφὴ τῆς πυραμίδας ποῦ σχηματίζει ἡ σκεπὴ ἐνὸς σπιτιοῦ μεγάλου, μακρυσμένου. Σ' ἄλλο δωμάτιο ποτὲ δὲ θυμοῦμαι νὰ ἐκάθισα στὸ σπῆτι μας καὶ τὸρ' ἀκόμα, ὅσες φορές πηγαίνω, ἐκεῖνο μοῦ ἐτοιμάζουν. Γι' αὐτὸ κ' ἐδῶ, ἀπὸ φοιτητῆς ἀκόμα, ἐπροσπαθοῦσα νὰ ἔχω πάντα δωμάτιο βορεινὸ. Εἶνε ἀλήθεια, γιατί ἔχει ζαθὸ σχέδιο ἢ Ἀθήνα, ὅτι ποτὲ δὲν ἐκατόρθωσα νὰ εὔρω κανένα σὰν τὸ δικό μου· πάντα θὰ εἶχε κλίσι ὀλίγων μοιρῶν πότε πρὸς τὴν ἀνατολὴ πότε πρὸς τὴν δύσι. Ἀλλὰ τέλος πάντων, ἡ ἀνάγκη τῆς συνθηείας μ' ἔκαμνε νάρκοῦμαι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σχεδόν. Ἔτσι ἔζησα τόσα χρόνια . . .

— Μὰ καλὰ, ξέχωρ' ἀπὸ τὴν συνήθεια, τί τοῦ βρίσκεις τοῦ βορεινοῦ δωματίου;

— Κ' ἐγὼ ἕως τότε δὲν τὸ ἤξερα· εἶχα μάλιστα τὴ μυστικὴν ἰδέα ὅτι θὰ μπορούσα εὐκόλα νὰ συνειθίσω καὶ τὴ μεσημβρία, κ' ἔτσι τοῦλάχιστον νὰ ξοδεύω λιγώτερα γιὰ θέρμασι τὸ χειμῶνα. Ἀλλὰ εἶδα τὴν πλάνη μου μόνον ὅταν μοῦ ἐδόθηκε ἀφορμὴ νὰ κάμω τὸ πείραμα καὶ τὴ σύγκρισι. . . Μὰ γιατί ἔγελας;

— Λέγε. . . λέγε. . . Ἐσυλλογίσθηκα πάλι τί παράδοξα ζῶα ποῦ εἴμαστε οἱ ἄνθρωποι.

— Ἦμουν συστημένος σ' ἓνα σπῆτι νὰ μὲ πάρουν οἰκότροφο καὶ στὸ σπῆτι αὐτὸ δὲν εἶχε παρὰ ἓνα μονάχα δωμάτια μεσημβρινὸ, μὲ δυὸ παράθυρα. Τὸ ἔπιασα. Καλὸς ὁ δρόμος, καλὴ ἡ ἐπίπλωσι, καλὴ ἡ περιποίησι, ὅλα. Τὴν πρώτη βραδυὰ ὅμως δὲν ἐκατόρθωσα νὰ κοιμηθῶ· μὲ ἀγωνία, μὲ ἀνησυχία φροβερῶ. Ἐφοβήθηκα μήπως τὸ κρεβάτι μου ἔτυχε νὰ βρίσκεται ἐπάνω στὴ μαγνητικὴ γραμμὴ—περίστασι, ξέρεis, ποῦ εἶνε ἀδύνατο νὰ ἡσυχάσης— καὶ τὸ ἐτραβήξα. Τίποτα, ἀυπνία ὡς τὸ πρωί. Ἀλλ' ἂν δὲν ἐκοιμήθηκα, μήπως τοῦλάχιστο μπόρεσα νὰ ἐργασθῶ; Ὁ ἥλιος μὲ ἔπθαινε, μ' ἐστράβονε, μὲ παραζάλιζε, μ' ἔκαie. Καὶ στοχάσου ὅτι ἦταν χειμῶνας καὶ ὅτι εἶχα γυρτὰ τὰ παραθυρόφυλλα, λυτούς τοὺς μπερντέδες. Ἀλλὰ ποῦ! τὸ φῶς καὶ ἔτσι ἐμπαινε ζωηρὸ, ἀκράτητο, ἄσπλαγγο, καὶ μ' ἐξάφονιζε, μὲ πονοκεφάλιζε, μ' ἐτρέλαινε. Ἡ ζέστη ἐκεῖνη, ποῦ στὴν ἀρχὴ μοῦ φαίνονταν τόσῳ γλυκειά, ὕστερ' ἀπὸ λίγην ὥρα, ἄρχισε νὰ γίνεται ἀνυπόφορη, μ' ὅλο τὸ κλείσιμο, καὶ ὁ ἥλιος ἀπὸ τὲς χαραμάδες ἔστειλε μέσα μὲ ὀρμὴ Θεοῦ κάτι γραμμὲς φωτεινὲς σὰν κοντάρια καὶ ἔβλεπα φωτισμένα χιλιάδες μόρια σκόνης, σὲ ἀτέλειωτο χορὸ. Καὶ αὐτὸ τὸ κακὸ ὅλη σχεδὸν τὴν ἡμέρα καὶ ὅλες σχεδὸν τὲς ἡμέρες . . .

Ποῦ νὰ συνειθίσω, ποῦ νὰ κατακάτω, ποῦ νὰ συγκεντρωθῶ, καθὼς εἶπες. Σὰν τὴν οὐρία ἦμουν μὲς στὸ δωμάτιό μου. Τὴν δουλειὰ τὴν ἔκανα μηχανικῶς, χωρὶς συνειδήσι, χωρὶς τάξι, σὰ νὰ μὲ κυνηγοῦσαν. . . Τὸ κεφάλι μου βούδιζε, ἦταν σὰ νὰ εἶχα πυρετὸ, ἔξω φρενῶν. Μικρὴ ἀνάπαυσι καὶ ἀνακούφισι εὔρισκα τὲς ἡμέρες ποῦ εἶχε συνεφιᾶ· ἀλλὰ τὲς ἄλλες σοῦκανα λύπησι. Τρεῖς μῆνες ἔζησα ἔτσι χωρὶς νὰ κατορθώσω νὰ συνειθίσω τὴν τελευταία ἡμέρα ποῦ ἔφυγα ἦμουν σὰν τὴν πρώτη. Λέγουν πῶς μὲ τὸν καιρὸ συνειθίζει κανεὶς καὶ τὴ φλόγα τῆς κολάσεως, ἔ, αὐτὰ εἶνε παραμύθια. Ὁ συνειθισμένος νὰ ἐργάζεται στὸ βορειᾶ, δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρει τὴ μεσημβρία, ἐτελείωσε! Εἶνε μιὰ τόσῳ μεγάλη διαφορά, τόσῳ ἀπότομη ἀλλαγὴ! Καλ' ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ περάσω ἓνα ὀλόκληρο χειμῶνα ὄχι χωρὶς νὰ κρυώσω,—αὐτὸ θὰ ἦταν μικρὸ,— ἀλλὰ μέσα σὲ θάσανο καὶ ψημᾶρα κυνικῶν καυμάτων! Ὅσῳ τὸ συλλογίζομαι! . . .

— Ἐφυγες λοιπόν; μὲ ρώτησεν ὁ Χρῆστος μ' ἓνα χαμόγελο ποῦ ἐφανέρονε ὅτι δὲν τὸν εἶχε πείσει εἰς τὴν ἐντέλεια ἢ παράξενη εὐγλωττία μου.

— Ἐφυγα ἐννοεῖται, ἐξακολούθησα μὲ γενναϊότητα. Γύρισα στὸ βορειᾶ μου καὶ ἀπὸ κεῖ τότε ἔκαμα τὴ σύγκρισί μου. Ἄφησέ με, βρε ἀδελφέ, βορειᾶς καὶ πάλι βορειᾶς! . . . Τὸ ὄνειρό μου εἶνε τὸ βορεινὸ παράθυρο. Ἀπὸ κεῖ μάρεσει νὰ ζῶ, νὰ θωρῶ, νὰ ἀναπνέω,— νὰ ρευθάζω, νὰ ἐμπνέωμαι. Τὴ χάρι ποῦ ἔχει τὸ βορεινὸ παράθυρο, δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἔχη κανένα ἄλλο,— φθάνει νὰνε κανεὶς λιγάκι καλλιτέγνης νὰ τὸ παραδεχθῆ. Νᾶνε κάπως ἀψηλά, νᾶχη μιὰ ἔμμορφη θεὰ μπροστά του, ὅπως τὸ δικό μου στὴν πατρίδα, τὸ τραπέζι σου κοντά, νὰ ἐργάζεσαι καὶ κάθε τόσο νὰ βλέπης ἔξω. Ἄν εἶνε χειμῶνας, γιὰ νὰ μὴν ἔχης θερμοκρασία Σιβηρίας μπόρεις νὰνάψης καὶ λίγη φωτιά—εὐτυχία ποιητικὴ που δὲν σου ἐπιτρέπεται σὲ δωμάτιο μεσημβρινὸ. Ἄν εἶνε καλοκαῖρι, διάπλατο τὸ παράθυρο, ἡλιοῦ οὔτε ἀκτίνα καὶ δροσιὰ ὅση θέλης. Σὲ μιὰ ξάστερη ἡλιοφώτιστη ἡμέρα,—τὸ παρατήρησες αὐτὸ τὸ πρᾶγμα;— δὲν μπορεῖς νὰντικρύσης μ' εὐχαρίστησι τὸν οὐρανὸ τῆς μεσημβρίας· ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς φαίνεται σὰν ξεθωριασμένος καὶ σὲ πολλὰ μέρη ἀστραποβολᾶ ποῦ σε θαμβόνει· ἀπεναντίας ἡ θεὰ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τὸ βορεινὸ παράθυρο μοιάζει σὰν ὄνειρο γαλάξια, γλυκὸ, ὠραῖο, ἡσυχο. Μόνον ὁ οὐρανὸς τοῦ βορειᾶ μοῦ ἐμπνέει τὴν ἰδέα τοῦ ἰδανικοῦ μεγαλείου. Ἐπειτα γενικῶς τὸ τοπίο,—καὶ τὸ ταπεινότερο,— φωτίζεται στὸ βορειᾶ, τόσῳ τὴν ἡμέρα ὅσῳ καὶ τὴν νύκτα, γιατί ἔχει ἀντίκρου τὸν ἥλιο ἢ τὸ φεγγάρι ἀθώρητο, σὲ τρόπο ποῦ γίνεται πανόραμα ζωγραφικώτατο, ἀσύγκριτο. Ἀπεναντίας καὶ τὸ καλλιτερο τῆς φύσεως πανόραμα γάνεται μέσα στὸ ἄφθονο φῶς τῆς μεσημβρίας καὶ δὲ βλέπεις παρὰ σκιὰς ἀκατάληπτες, ἔχνη δένδρων, σπιτιῶν καὶ βουνῶν. Τώρα κόπιασε νὰ μου βρῆς τὸ μεγαλεῖο τοῦ βορειᾶ στὴ μεσημβρία, τὲς ἡμέρες τῆς συνεφιᾶς. Ἡ μεσημβρία παρουσιάζει ἓνα πρᾶγμα πολὺ ἀλλόκοτο. Νομίζεις ὅτι συνεφοροεῖ ἐξανάγκης, κατὰ λάθος, χωρὶς νὰ της πιάνη, χωρὶς νὰ της πρέπη. Ἄνοι-

κτότερα, λιγώτερα, φτωχά, άχαρακτρήριστα τὰ σύνεφα καί στήν άκρη του όρίζοντος τὰ βλέπεισ συγνά νά τελειόνουν καί νάφίνουν μιιά γραμμή γαλάζια ούρανοϋ ζάστερου, που σου καταστρέφει όλη τήν έντύπωσι. Του γλυκού νερού συνεφιά... Γύρισε όμως στο βορειά τέτοια μέρα, άν θέλης νά ιδής όλη τήν ποιήσι των μεγάλων σκηνών τής φύσεως. Νέφη, νέφη, σωρός, κακό, κατακλυσμός. Πυκνά, μαύρα, άπανωτά, άτέλειωτα, καί βγαίνουν καί έρχονται καί έρχονται από τό βορειά, που φαίνεται όλη ή πηγή του κακού, που πλκόνει σά φοβέρα. Πώς νά μήν προσηλωθής στη βαρυσυνεφιά εκείνη, πώς νά μήν θαυμάσης, πώς νά μή σου φανή πώς βλέπεισ εκεί μακρυά-μακρυά 'ς τό στακτερό βάθος του ούρανοϋ, που γεννά όλοένα τό χιόνι καί τό χαλάζι, τή νυχτοσκέπαστη, τή μυστική χώρα των πάγων, του βορειά, του κρού του χάους, τής άκρης του κόσμου. Είνε κάτι τι τέλειον, ύψηλό καί τόσο ώραίο, που μόνον τό βορεινό παράθυρο μπορεί νά σου χαρίση. Γι' αυτό τό αγαπώ έγώ, τό λατρεύω καί χωρίς αυτό δέν μπορώ νά αισθανθώ, δέν μπορώ νά ζήσω. Είνε άνοησία έστω' αλλά τί νά σου κάμω άφ' ου αυτή είνε ή έντύπωσί μου : μόνο στο σκληρό βορειά αισθάνομαι τό γλυκό καταφύγιο τής στέγης του δωματίου' στη γλυκειά μεσημβρία μου φαίνεται πώς είμαι φυλακισμένος, καταραμένος νά ζώ μέσα, εν φ' ό ήλιος με καλεϊ... Καί τί γαλήνη μπροστά στο βορεινό παράθυρο, τί ήσυχία, τί διαύγεια νού, τί αντίληψι! Έμπνέσαι, εργάζεσαι, χωρίς νά το καταλάβής' όλος ό καιρός νομίζεις ότι είνε δικός σου καί δέν βιάζεσαι νά τον ώφεληθής καί γι' αυτό δέν κοπιάζεις, δέν ύποφέρεις, εν φ' γεννάς διπλά καί τριπλά... Καί ύστερα σου λέει πήγαινε σέ μεσημβρινό δωμάτιο νά έχης ήλιο. Καί τί νά τον κάνω έγώ τό ήλιο; Δέ μ' άφίνεις!

Έσώπασα. Σάν τὰ σύνεφα του βορειά μου έρχονται καί άλλ' άκόμα πολλά, άτέλειωτα επιχειρήματα, όπως σέ όλους που ύποστηρίζουν ή καλλίτερα έπεξηγοϋν κάτι τι ύποκειμενικό με άξιώσεις άντικειμενικότητας. Έτοιμάζουμουν νά πω πώς ή ύγρασία του βορεινού δωματίου είνε πρόληψι άξιοθρήνητη' πώς ό καλλίτερος τρόπος νά χαίρεται κανείς τόν ήλιο, είνε νά βγαίνη λίγο περίπατο καί νά επιστρέφη στη σκιά του δωματίου του καί ήθελα άκόμα νά περιγράψω τή νέκρα τής μεσημβρίας όταν φυσά βορειάσ καί τήν άηδία της όταν βρέχη, εν φ' θά επέμενα εις τό τρανταχτό μεγαλείο του βορεινού παραθύρου όταν είνε βορειάσ. . . Αλλά μόλις εξανάνοιζα τό στόμα, ό Χρήςτος, με τό αϊώνιο του χαμόγελο—που έφάνερονε τόρα ότι μ' έννοούσε πολύ καλά,—μ' έκοψε με τήν έρώτησι καί πολύ περισσότερο με τήν άπόκρισι :

— Αυτά ήθελε νά τους πής :

— Ναί. Τί;

— Τί καλά που έφυγαν! Ένας θεός τό ζέρει τι ήθελες νά τραβήξης.

Ξ*

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ¹

ΉΘΗ Έπαρχιακά.

Δ'

Αί συζητήσεις καί αί έλπίδες ήσαν πολλάί, τὰ κρυφομιλήματα καί τὰ τρεχάματα όμως όλίγα. Διότι έδώ δέν ήτο κυρίως τό έκλογικόν πρακτορείον του Τοκαδέλου. Όλη ή ένεργεια ή πυρετώδης καί τεχνική εγίνετο εις τό σαλόνι του Μήλια, όπου τās περισσοτέρας ώρας παρευρίσκετο καί ό Τοκαδέλος' καί δέν εγίνετο ύπερ ενός ύποψηφίου άποκλειστικώς, άλλ' ύπερ όλοκληρού τής πεντάδας, τής όποίας ό Μήλια ήτο κύριος καί άρχηγός. Οι συνυποψήφιοι λοιπόν, σχεδόν όλοι, μή διαθέτοντες ίδια εκλογικά κεφάλαια, άλλ' επιβαλλόμενοι ύπό του άρχηγού, έθεωρούντο ως τόσα εξαρτήματα του έαυτου του, μέλη άπλά διευθυνόμενα ύπό τής κεφαλής του. Οι μέλλοντες νά ψηφίσουν τόν Μήλιαν, θά έψηφίζον άφεύκτως, αναγκάιως καί τήν πεντάδα του. Αυτό ήτο τό σύστημα καί δια τό εν καί δια τό άλλο κόμμα. Όστε οι άπαρτίζοντες αυτήν τί ανάγκην είχον ή τί μέσα νά ενεργήσουν ιδιαιτέρωσ ; Υπό τήν αιγίδα του Μήλια ήσαν οι εκλεκτοί του λαού, άνευ αυτής οι άποδιοπομπαίοι τράγοι. Ό Τοκαδέλος, ό όποίος εν στιγμή ύπερπροσύνης άρχοντικής είχεν άπολακτίσει τόν άρχηγόν του καί έστησεν εις πείσμα όλων κάλπην όρσφάνη, έδιδάχθη δια χειμάρρου μελανών ψήφων ότι ύπό έποψιν πολιτικής έπιρροής, ήτο μόνος του εν μηδενικόν μεγάλον-μεγάλον. Αυτήν τήν φοράν όμως που τό μηδενικόν ήκολούθει τήν μονάδα του Μήλια, θά έσώζετο μεθ' όλου του σημαντικού αριθμού' όποίος εξευτελισμός, ε, καί όποία ταπεινώσις εις τήν σωτηρίαν αυτήν!...

Αυτά εκέπετο ως πάντοτε καί τόρα ό Τόνης, περιφερόμενος άνά τās αιθούσας τās ανθρωποβριθεις, σφίγγων χείρας καί μειδιών κατά προσώπων, άλλ' αισθανόμενος άηδίαν εις τήν άτμόσφαιραν τήν βεβαυμένην εκ των άποπνοιών του οίνου καί των σκόδων καί εις τήν προσπέλασιν των άγρίων εκεινων ώσει έρυθροδέρμων με τās άνιούσας φουντωτάς κόμας τās μελανάς. . . Τι πνοή έφερε τό ρέυμα εκεινο τό άκάθαρτον καί βρωμερόν έντός των λαμπρών αιθουσών, με τās παλαιόθεν χρυσωμένες παραστάδας των θυρών, με τὰ λεπτά έπιπλα, με τās καλλιτεχνικάς εικόνας μεταξυ των ύπερμεγέθων κατόπτρων, με τὰ στίλβοντα δάπεδα ;... Ητό δημοκρατικός ό νέος, φιλελεύθερος, μηλιανός, με όλην τήν ειλικρίνειαν, αγαπών όχι τόν Μήλιαν αλλά τόν λαόν, όπως έλεγε συγνά προς τόν πατέρα του. Αλλά τήν αντίθεσιν εκεινην δέν τήν έχώνευε, διότι ούτε καί τόν λόγον της εύρισκε. Προς τί; Πόθεν ή καθημερινή εισχώρησις του τυχόντος μέγχι του οικογενειακού άσύλου, του ιερού; Προς τί ό συγχρωτισμός εκεινος μετά των άγροίκων, ή οικειότης προς φαυλοβίους, ή θλίψις κακούργων πολλάκις χειρών; Τι είδος έγωϊσμός καί ιδιοτέλεια έπρεπε νά είνε ή